

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Media-invloed op de politieke verantwoording over asielzoekers in Nederland (2013-2023)

Spaandonck, Marcello Louis van

Citation

Spaandonck, M. L. van. (2023). *Media-invloed op de politieke verantwoording over asielzoekers in Nederland (2013-2023)*.

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [License to inclusion and publication of a Bachelor or Master Thesis, 2023](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/4177000>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Media-invloed op de politieke verantwoording over asielzoekers in Nederland (2013-2023)

Door

M.L. (Melle) van Spaandonck

**Universiteit
Leiden**

Governance and Global Affairs

S2633396

Bachelorscriptie

Bestuurskunde

Universiteit Leiden

Scriptiebegeleider: Prof. dr. A.C. Wille

Werkgroep 104: Verantwoordingsstaat

4 december 2023

Aantal woorden: 7567

Inhoud

Inhoud	1
Samenvatting	2
1. Inleiding	3
2. Media en verantwoording	5
2.1 Deelvragen en hypotheses	9
2.2 Conceptueel model	11
3. Methodologie	12
3.1 Onderzoeksdesign	12
3.2 Onderzoeksperiode	12
3.3 Operationalisatie en dataverzameling	13
3.4 Analysemethodes	16
3.5 Betrouwbaarheid en validiteit	17
4. Resultaten	18
4.1 Analyse	18
5. Conclusie en Discussie	29
Literatuurlijst	31

Samenvatting

Deze scriptie richtte zich op de invloed van Nederlandse media-aandacht op de politieke verantwoording over de asielcrisis in Nederland tussen 2013 en 2023. Hierbij werd de vraag behandeld over in hoeverre nieuwsberichten uit de media invloed hebben gehad op de politieke verantwoording van het kabinet aan de Tweede Kamer over het asielbeleid. Het doel was om meer inzicht te bieden over de invloed van de media op de politieke verantwoording omtrent het asielbeleid door nieuwsberichten en schriftelijke Kamervragen te onderzoeken.

De hypothesen werden deductief onderzocht en zijn op basis van het literatuurhoofdstuk opgesteld. Er werd een kwantitatieve inhoudsanalyse uitgevoerd van nieuwsberichten en schriftelijke Kamervragen om de invloed van de media over asielzoekers te onderzoeken op de politieke verantwoording. De operationalisatie en dataverzameling omvatten het coderen van schriftelijke Kamervragen, het verzamelen van de cijfers over de asielinstroom, overige gebruikte bronnen en politieke partijen.

Uit de resultaten bleek dat media-aandacht zeker invloed heeft gehad op de politieke verantwoording in de Tweede Kamer. Het aantal asielverzoeken bewogen over het algemeen mee met het aantal nieuwsberichten die gingen over asielzoekers. Verder werd er verwacht dat meer media-aandacht over asielzoekers dan zou leiden tot het stellen van meer schriftelijke Kamervragen op basis van literatuur, maar deze relatie werd niet over de gehele onderzoeksperiode gevonden. Desondanks bevatten bijna 7 op de 10 Kamervragen die gingen over asielzoekers ten minste één mediabron. Naast de media waren er ook andere bronnen van invloed op Kamervragen, waarbij Kamerstukken als meest gebruikte aanvullende bron werd gebruikt. Daarnaast maakten oppositiepartijen vaker gebruik van mediabronnen in Kamervragen dan coalitiepartijen.

Het scriptieonderzoek kon de verwachte relatie tussen media-aandacht en Kamervragen niet consistent aantonen, mogelijk door onbekende factoren die de stijging van Kamervragen tussen 2018 en 2021 beïnvloedden en niet werden onderzocht. Voor toekomstig onderzoek zou een focus op deze onbekende factoren interessant kunnen zijn, zoals internationale gebeurtenissen en de publieke opinie.

1. Inleiding

Nederland heeft al een aantal jaren te maken gehad met een crisis in de asielopvang. De beelden van de media uit Ter Apel van asielzoekers die buiten moesten slapen in de zomer van 2022 staan bij veel mensen nog helder op het netvlies. Deze beelden zijn in de Tweede Kamer ook niet onopgemerkt gebleven. Zo stelde Kamerlid Eerdmans van JA21 Kamervragen dat wees op een geschatte toename van 76.000 asielzoekers naar Nederland aan de staatssecretaris voor Asiel (NOS, 2023)(Handelingen II, nr. 75, 2023). Een ander voorbeeld zijn Kamerleden Kröger van GroenLinks en Piri van PvdA die Kamervragen stelden over dat Nederland afstevent op een ‘maatschappelijk ontwrichtende asielcrisis’ (Kuiper & Van Der Poel, 2023)(Kamerstukken II, 2023Z02793, 2023).

Een grote crisis als de asielcrisis gaat vaak gepaard met grote ambiguïteit en onzekerheid (Boin & Hart, 2017). De politieke verantwoording die het kabinet moet afleggen aan het parlement vormt het fundament van de democratie (Bovens, 2007). De media vergaren daarnaast in steeds meer landen macht als informeel instituut voor politieke verantwoording (Bovens, 2007). Dit scriptie-onderzoek zou inzicht kunnen verschaffen in de mate waarin de Nederlandse mediaberichtgevingen over asiel invloed hebben gehad op de politieke verantwoording van het kabinet richting het parlement in Nederland.

De media leveren een bijdrage aan de politieke verantwoordingsprocessen door maatschappelijke problemen te onderzoeken in termen van oorzaken en verantwoordelijkheid (Djerf-Pierre et al., 2013). Het is echter onduidelijk in welke mate de berichtgevingen van de media die betrekking hebben op de asielopvangcrisis invloed uitoefenen op de politieke verantwoordingsprocessen tussen het kabinet en het parlement. Eerdere onderzoeken gingen met name in op de rol van de media op Kamervragen in het algemeen. Zo vonden Bonafont en Baumgartner (2013) dat media-aandacht significant gerelateerd is aan het stellen van Kamervragen in Spanje en tonen Van Aelst et al. (2015) aan dat de berichtgeving uit de media van invloed is bij negen op de tien Kamervragen in Nederland. In deze scriptie zal echter een gerichtere analyse volgen van de mediatisering van de politiek in Nederland door de focus te leggen op Kamervragen over asielzoekers.

Het doel van deze scriptie is om de invloed van de media op de politieke verantwoordingsprocessen omtrent de asielopvangcrisis in Nederland in kaart te brengen door nieuwsberichten en Kamervragen te analyseren. Wellicht zijn er verschillen aan te treffen tussen de invloed van de media op Kamervragen die alle onderwerpen samen betreffen en

wanneer de mediaberichten alleen gaan over asielzoekers. Dit scriptie-onderzoek biedt meer inzicht over de invloed van media-aandacht op Kamervragen wanneer het gaat over asielzoekers en bouwt ook voort op de bestaande wetenschappelijke onderzoeken over de media-invloed op Kamervragen in algemenere zin. De centrale vraag in dit paper luidt:

‘In hoeverre heeft Nederlandse media-aandacht over asielzoekers tussen 2013 en 2023 invloed op de politieke verantwoording van het kabinet aan de Tweede Kamer met betrekking op het asielbeleid?’

Deze scriptie start met het beschrijven van bestaande studies die gaan over politieke verantwoording en de rol van de media in de politieke verantwoording, waarbij het concept ‘mediatisering’ wordt uiteengezet. Hieruit volgt een conceptueel raamwerk waaruit hypothesen volgen. Uit de verzamelde data worden vervolgens de nieuwsartikelen en Kamervragen geanalyseerd om uiteindelijk tot de conclusie op de hoofdvraag te komen.

2. Media en verantwoording

In dit theoriehoofdstuk worden de belangrijkste concepten en de theorieën behandeld die te maken hebben met de rol van de media in de politieke verantwoordingsprocessen. Allereerst wordt het concept mediatisering beschreven over hoe de politiek zich steeds meer aanpast aan de media. Daarna wordt het concept politieke verantwoording beschreven en wordt er specifiek ingegaan op de invloed van de media op Kamervragen. Dit hoofdstuk zal eindigen met de deelvragen en de bijbehorende hypothesen.

Mediatisering

Om de invloed van de media op politieke verantwoordingsmechanismen te kunnen begrijpen staat het concept 'mediatisering' centraal. Hjarvard (2008) laat in zijn literatuuronderzoek zien dat er niet echt één gemeenschappelijke definitie is van mediatisering, maar wel een aantal overeenkomende aspecten. Allereerst beschrijft Hjarvard (2008) het mediatiseren van de samenleving, waarbij de samenleving steeds meer afhankelijk is geworden van de media en haar berichtgeving. Dit proces wordt gekenmerkt door media die meer geïntegreerd raken in de bedrijfsvoering van organisaties, terwijl media ook de status hebben verworven van publieke organisaties op zichzelf. Als gevolg vindt de sociale interactie tussen instituties en de samenleving plaats via de media (Hjarvard, 2008). Schillemans (2010) gaat verder en beschrijft mediatisering als een proces waarbij de communicatie via massamedia alle andere vormen van communicatie vervangt. Organisaties ondergaan mediatisering als een proces van aanpassing aan de media. (Schillemans, 2010).

De relatie tussen de politiek en de media is cruciaal voor het goed functioneren van een politiek systeem (Hoadley et al., 1969). De media speelt daarbij de essentiële rol als mediator. Input vanuit burgers naar de politiek moet gecommuniceerd kunnen worden door de media. Ook output van het politieke systeem, zoals beslissingen en uitvoeringen, moeten naar burgers gecommuniceerd kunnen worden (Hoadley et al., 1969). Mazzoleni en Schulz (1999) beschrijven verder dat de politiek aan mediatisering onderhevig is. De politiek wordt steeds meer afhankelijk van de media (Mazzoleni en Schulz, 1999).

Lippmann (1922) belicht in zijn werk enkele belangrijke aspecten van mediatisering die van invloed zijn op zowel burgers als de politiek. Allereerst presenteren massa media alleen bepaalde selectieve nieuwswaardige berichten. Nieuwsberichten zijn 'nieuwswaardig' als ze

aan bepaalde criteria voldoen, waarbij het grootste deel van deze criteria wordt bepaald door de wereldbeelden binnen de mediabedrijven. De geselecteerde berichten die als nieuwswaardig worden bestempeld door mediabedrijven vormen daarbij voor veel burgers en de politieke elite de realiteit.

Ten tweede worden moderne democratieën gekenmerkt om gemediatiseerde participatie (Lippmann, 1922). De media bepalen de sfeer van publieke informatie, meningen en controle. De media hebben het beslissingsrecht om te bepalen welke actor wel en niet toegang krijgt tot het publiek. Ook hebben media een rol in de agendasetting van mogelijk nieuw beleid door bepaalde maatschappelijke problemen te selecteren en te benadrukken boven andere problemen.

Als laatste hebben massa media een legitieme rol als waakhond van de samenleving door een bepaalde positie in te nemen rondom een maatschappelijk probleem en hier onderzoek naar te doen (Lippmann, 1922).

Politieke verantwoording en mediatisering

Verantwoording is een communicatieve interactie tussen een actor (persoon of organisatie) en een verantwoordingsforum, waarbij het gedrag van de actor geëvalueerd en beoordeeld wordt door het verantwoordingsforum in het licht van mogelijke gevolgen (Jacobs & Schillemans, 2016). Politieke verantwoording vormt het fundament in een democratische samenleving, waarbij gekozen volksvertegenwoordigers hun acties moeten uitleggen, informeren en verantwoorden aan het volk (Bovens, 2007).

Bovens (2007) maakt daarbij een onderscheid tussen verticale en horizontale verantwoording. Verticale verantwoording is het proces waarbij de meerdere verantwoording vraagt van de ondergeschikten. In contrast staat horizontale verantwoording waar het verantwoordingsforum niet hiërarchisch superieur aan de actor is. De actor legt hierbij verantwoording af aan derde partijen, zoals de media (Mulgan, 2003). De nieuwsmedia kan daarbij volgens Jacobs en Schillemans (2016) gezien worden als een informeel forum die verantwoording vraagt van publieke organisaties. Een formeel forum is bijvoorbeeld het parlement waaraan het kabinet verantwoording moet afleggen.

Volgens de studie van Djerf-Pierre et al. (2013) voeren journalisten 'accountability work' uit en leveren op drie manieren een bijdrage aan politieke verantwoordingsprocessen. Ten eerste

geven journalisten betekenis aan politieke verantwoording door maatschappelijke problemen te beschrijven in termen van oorzaken, gevolgen en verantwoordelijkheid. Ten tweede kunnen media een podium bieden van allerlei meningen, door bijvoorbeeld debatten te organiseren en opiniestukken te publiceren in de krant of een ander medium. Ten slotte kunnen media volgens Djerf-Pierre et al. (2013) politici ter verantwoording vragen voor hun beleid en daden.

De media kan als potentiële vonk dienen richting politieke verantwoording volgens Jacobs en Schillemans, (2016). Mediaberichtgevingen kunnen mogelijk verantwoordingsprocessen activeren tussen de publieke organisatie en het forum dat deze organisatie controleert (Jacobs & Schillemans, 2016). Bovendien toont Schillemans (2013) aan dat mediaberichtgeving anticiperende reacties bij publieke organisaties aansteekt. Mediaberichtgeving over falend beleid van een publieke organisatie zou potentieel kunnen leiden tot politieke verantwoording van de verantwoordelijken van het gevoerde beleid aan het formele verantwoordingsforum (Jacobs & Schillemans, 2016).

Media invloed op Kamervragen

Het is van belang om eerdere wetenschappelijke onderzoeken aan te halen die de invloed van media en haar berichtgeving onderzochten op het stellen van Kamervragen in de Tweede Kamer van Nederland. Zo kan er worden gekeken naar welke invloed mediaberichtgeving in het algemeen hebben op de vraagstelling en de hoeveelheid Kamervragen.

Mediaberichtgeving is voor politici cruciaal om hun boodschap over te brengen richting hun kiezers en om hun politieke doelen te kunnen waarmaken door haar kiezers te beïnvloeden en zo mogelijk ook het beleidsproces (Van Santen et al., 2013). Een doorslaggevend instrument om media-aandacht te vergaren zijn volgens Van Santen et al. (2013) mondelinge Kamervragen, waarbij Kamerleden in de Tweede Kamer vragen voorleggen aan het kabinet, bijvoorbeeld tijdens het wekelijkse vragenuur in de Tweede Kamer. Van Aelst en Vliegthart (2013) stellen bovendien dat media-aandacht over een bepaald onderwerp leidt tot Kamervragen en het stellen van deze Kamervragen leiden vervolgens weer tot meer media-aandacht.

Daarnaast gedragen coalitie- en oppositiepartijen zich verschillend van elkaar in het gebruik van mediabronnen bij het stellen van Kamervragen. Zo stellen oppositiepartijen zich vijandiger op tegenover het kabinet dan coalitiepartijen die verbonden zijn aan afspraken en

een regeerakkoord (Vliegthart & Walgrave, 2011). Coalitiepartijen hebben daarom belang om het zittende kabinet stabiel te houden, terwijl oppositiepartijen vrijer zijn om het zittende kabinet met mediaberichtgevingen en recente onderwerpen te bevragen (Vliegthart & Walgrave, 2011). Goede politici weten bovendien instinctief welke onderwerpen hun partij voordeel bieden en welke niet in de vorm van aandacht (Green-Pedersen & Stubager, 2010). Politici van oppositiepartijen reageren meer richting berichtgevingen uit de media als het een onderwerp betreft die de voorkeur heeft van de politieke partij waar de politici aan verbonden zijn (Green-Pedersen & Stubager, 2010).

De meest cruciale factor voor het bepalen van de nieuwswaardigheid van Kamervragen is volgens Van Santen et al. (2013) het aandeel media-aandacht van een bepaald onderwerp voorafgaand het stellen van de Kamervraag dat gelieerd is aan het onderwerp. Van Aelst en Vliegthart (2013) vonden daarbij in hun studie dat acht op de tien Kamervragen voorafgingen in de Nederlandse nieuwsmedia over hetzelfde onderwerp. In een ander onderzoek van Van Aelst et al. (2015) vonden zij zelfs dat de media een rol spelen bij negen op de tien Kamervragen. Dat betekent volgens Van Aelst et al. (2015) dat een Kamerlid expliciet verwijst naar de media in zijn of haar vraagstelling en dat er voor het onderwerp media-aandacht was. Nadat een Kamervraag is gesteld aan het kabinet vonden Van Aelst en Vliegthart (2013) dat de helft van de Kamervragen weer in de Nederlandse nieuwsmedia werden behandeld, maar wel vaak zonder het benoemen van het desbetreffende Kamerlid.

De beste strategie voor Kamerleden zou aan de hand van deze bevindingen zijn om de beoogde Kamervraag te linken met het nieuws van de dag voor het krijgen van media-aandacht (Van Aelst & Vliegthart, 2013). Concluderend stellen Van Santen et al. (2013) dat deze strategie voor Kamerleden een voorbeeld is voor de mediatisering van de politiek, waarbij politici zich moeten aanpassen aan de media om hun kans op media-aandacht en de nieuwswaardigheid van hun politieke werk te vergroten.

Om het beeld van de media-invloed op Kamervragen te nuanceren vonden Van Aelst et al. (2015) dat niet alle Kamervragen een bronvermelding van de media bevatten. Zo zijn in vier op de tien gevallen handelingen of uitspraken van politici de bron van de Kamervraag (Van Aelst et al., 2015) en zijn journalisten dus niet altijd de bron van het nieuws.

2.1 Deelvragen en hypothesen

De volgende onderzoeksvraag uit de inleiding staat centraal:

‘In hoeverre heeft Nederlandse media-aandacht over asielzoekers tussen 2013 en 2023 invloed op de politieke verantwoording van het kabinet aan de Tweede Kamer met betrekking op het asielbeleid?’

Om deze onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden worden de volgende deelvragen geformuleerd en de bijbehorende hypothesen onderzocht:

Deelvraag 1: In welke mate heeft de asielinstroom invloed op berichtgevingen van de Nederlandse media tussen 2013 en 2023?

De verwachting is dat er meer nieuwsartikelen over asielzoekers worden gepubliceerd als de asielinstroom sterker wordt. Zo laten de onderzoeken van Greussing en Boomgaarden (2017, p. 1759) en van Heidenreich et al. (2019, pp. 75-77) zien dat het aantal nieuwsartikelen toeneemt naar mate de asielinstroom richting het hoogtepunt gaat in de nazomer van 2015.

Hypothese 1: Een toenemende asielinstroom zal leiden tot meer media-aandacht over asielzoekers in de Nederlandse media.

Deelvraag 2: In hoeverre heeft media-aandacht over asielzoekers invloed op schriftelijke Kamervragen in de Tweede Kamer van Nederland tussen 2013 en 2023?

De onderzoeken door Van Aelst en Vliegenthart (2013), Van Aelst et al. (2015) en Van Santen et al. (2015) benoemen dat toenemende media-aandacht over een bepaald onderwerp uiteindelijk leidt tot meer aandacht voor dat onderwerp in de gestelde Kamervragen in de Tweede Kamer. Vanuit deze bevindingen wordt er in deze scriptie aangenomen dat meer aandacht over de asielopvangcrisis in Nederlandse media leidt tot meer Kamervragen daarover van Tweede Kamerleden gericht naar leden van het kabinet.

Hypothese 2: Toenemende media-aandacht over asielzoekers leidt tot een verhoogde aandacht voor het onderwerp in Kamervragen.

Deelvraag 3: Welke andere bronnen dan berichtgevingen uit de media hebben invloed gehad op Kamervragen over asielzoekers tussen 2013 en 2023?

Het onderzoek van Van Aelst et al. (2015) toont aan dat naast mediaberichtgevingen bijvoorbeeld ook de politieke zelf, rechterlijke uitspraken en belangengroepen een aanleiding kunnen vormen voor het stellen van Kamervragen aan het kabinet.

Hypothese 3: Naast mediaberichtgevingen zijn er ook andere bronnen die invloed hebben op het stellen van Kamervragen over asielzoekers.

Deelvraag 4: In hoeverre verschillen coalitiepartijen en oppositiepartijen zich van elkaar in het gebruiken van mediaberichtgevingen over de asielopvangcrisis tussen 2013 en 2023 tijdens het stellen van Kamervragen?

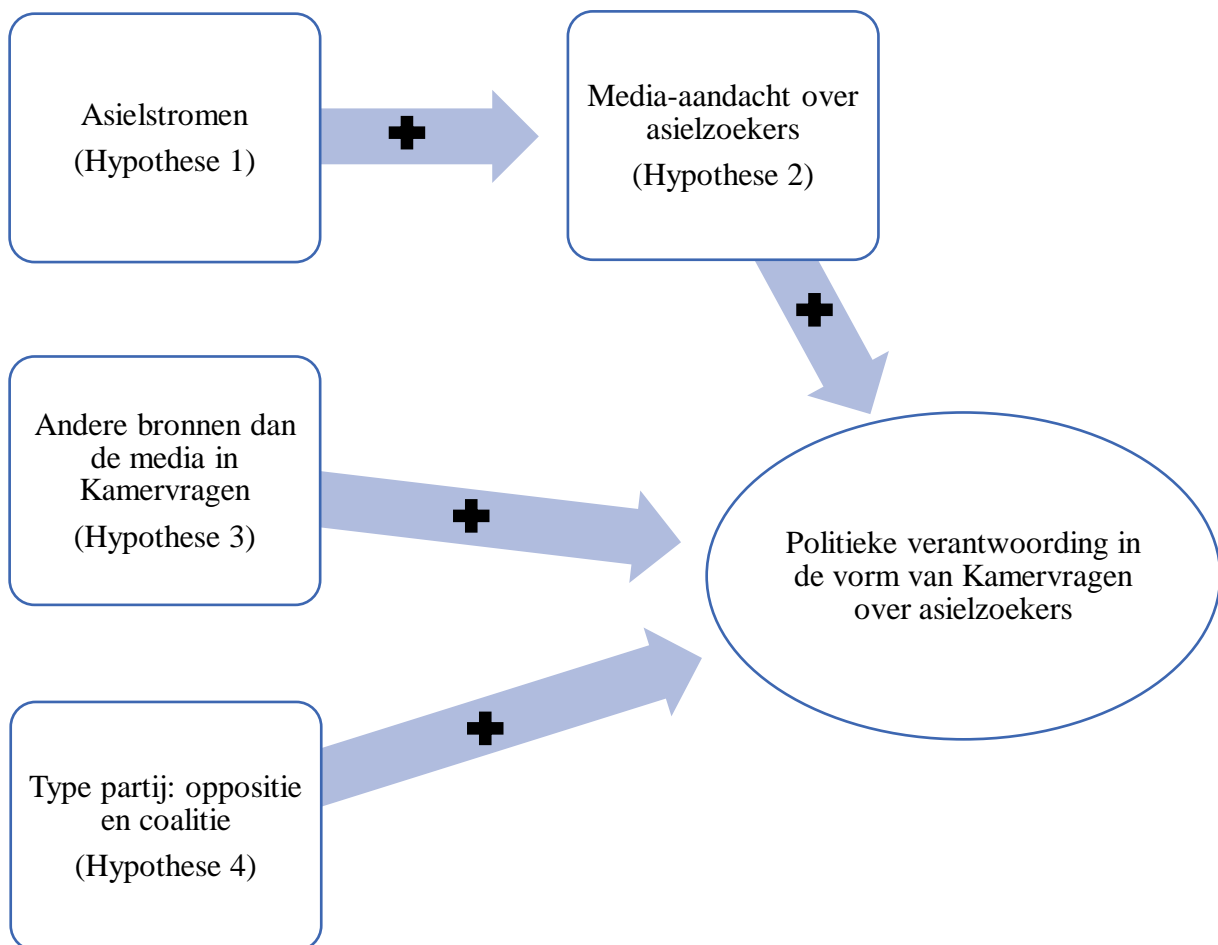
Uitgaande van de bevindingen van Vliegthart en Walgrave (2011) en Green-Pedersen en Stubager (2010) is de verwachting gesteld dat Kamerleden van oppositiepartijen meer gebruik maken van de media als aanleiding van het stellen van Kamervragen richting het kabinet. Oppositie-Kamerleden zijn niet gebonden aan een regeerakkoord en zijn volgens bovenstaande auteurs meer geneigd om berichtgevingen uit de media te gebruiken voor het stellen van Kamervragen dan coalitie-Kamerleden.

Hypothese 4: Kamerleden van oppositiepartijen gebruiken meer mediabronnen over asielzoekers in het stellen van Kamervragen dan Kamerleden van coalitiepartijen.

2.2 Conceptueel model

In de onderstaande figuur zijn aan de hand van de behandelde theorieën en deelvragen de hypothesen vereenvoudigd weergegeven. Daarbij zijn de opgestelde hypothesen de onafhankelijke variabelen die als aanleiding worden onderzocht op de politieke verantwoording, wat de afhankelijke variabele vormt.

Figuur 1. Conceptueel model van de hypothesen en politieke verantwoording

3. Methodologie

In dit hoofdstuk worden de keuzes over de gebruikte methoden in deze scriptie beschreven. Allereerst wordt het onderzoeksdesign uitgelegd, gevolgd door een toelichting van de onderzoeksperiode. Vervolgens worden de afhankelijke en onafhankelijke variabelen geoperationaliseerd, inclusief een toelichting van de dataverzameling. Ten slotte zal er een toelichting volgen om de betrouwbaarheid en validiteit van het scriptieonderzoek te waarborgen.

3.1 Onderzoeksdesign

Het onderzoek in deze scriptie is deductief, omdat de theorieën en de hypothesen die daaruit zijn opgesteld worden onderzocht. Aansluitend aan het resultatenhoofdstuk zal uiteindelijk worden besloten of de hypothesen worden verworpen of aangenomen.

Er wordt een kwantitatieve inhoudsanalyse uitgevoerd van nieuwsberichten en Kamervragen om te bepalen in hoeverre de Nederlandse media in hun berichtgevingen over asielzoekers invloed hebben gehad op de politieke verantwoording van het asielbeleid. De inhoudsanalyse wordt als onderzoeksmethode gekozen, omdat er schriftelijke documenten worden geanalyseerd (Van Thiel, 2021). Daarbij hebben eerdere onderzoeken ook een inhoudsanalyse uitgevoerd om Kamervragen en nieuwsberichten te analyseren (Van Aelst et al., 2015; Van Aelst & Vliegthart, 2013; Van Santen et al., 2013). De nieuwsberichten zullen worden onderzocht om een trendanalyse over de periode 2013-2023 te kunnen maken van de hoeveelheid media-aandacht over asiel. Daarnaast worden Kamervragen onderzocht om te bepalen hoeveel invloed nu de media-aandacht heeft op het stellen van Kamervragen.

3.2 Onderzoeksperiode

In deze scriptie worden schriftelijke Kamervragen van Tweede Kamerleden en de gebruikte mediabronnen geanalyseerd die betrekking hebben op asiel. Voor de inhoudsanalyse van nieuwsartikelen en Kamervragen in Nederland is er gebruikgemaakt van data tussen 1 januari 2013 tot en met 30 september 2023. Het startpunt van de gegevens is vastgesteld in januari 2013, omdat dit jaar met 9340 asielverzoeken relatief weinig asielverzoeken kende in vergelijking met de jaren daarna, waarin zich twee grote pieken in het aantal asielverzoeken

voordeden. De eerste piek deed zich voor in 2015, met meer dan 43.000 asielverzoeken, en de tweede piek vond plaats in 2022, met meer dan 35.000 asielverzoeken (CBS, 2023). Het eindpunt van de data is gekozen op 30 september 2023, omdat na deze maand gestart moet worden aan de dataverzameling.

3.3 Operationalisatie en dataverzameling

Politieke verantwoording en schriftelijke Kamervragen

Aan de hand van de inzichten van Bovens (2007) op verantwoording, zoals beschreven in het theoretische hoofdstuk, is het stellen van schriftelijke Kamervragen een vorm van verticale politieke verantwoording. Er is sprake van verticale verantwoording, omdat Tweede Kamerleden als ‘meerdere’ het kabinet ter verantwoording kan roepen. Dit is tevens een vorm van formele verantwoording (Jacobs en Schillemans, 2016), aangezien het gaat om officiële democratische organen waartussen de verantwoording zich afspeelt.

Schriftelijke Kamervragen worden daarom als vorm van politieke verantwoording onderzocht om de vier opgestelde hypotheses te onderzoeken. Als een Kamerlid een schriftelijke vraag wilt stellen aan een minister of staatssecretaris dan moet het lid deze vraag indienen bij de Kamervoorzitter. De Kamervoorzitter stuurt de vragen door aan de betrokken bewindslieden en zij beantwoorden de Kamervragen schriftelijk (Tweede Kamer der Staten-Generaal, 2023).

De schriftelijke Kamervragen worden gezocht via de database op tweedekamer.nl. Op deze openbare website zijn Kamervragen te zoeken met een zoekterm en filters. De zoekterm die is gebruikt is ‘asielzoekers’. De Kamervragen kunnen ook media-artikelen bevatten die als aanleiding van deze Kamervragen gebruikt zijn door Tweede Kamerleden. Gebruikte mediabronnen in de Kamervraag staan dan als noten genoteerd. In de gekozen onderzoeksperiode van 2013-2023 zijn er met de zoekterm ‘asielzoekers’ 708 schriftelijke Kamervragen gesteld en 15 mondelinge Kamervragen. De mondelinge Kamervragen worden niet meegenomen, omdat deze vragen via de database op tweedekamer.nl niet zichtbaar zijn. De schriftelijke Kamervragen zijn gecodeerd op basis van de variabelen in tabel 1 en zijn verzameld in een samengestelde dataset met Excel.

Tabel 1. Variabelen van de schriftelijke Kamervragen.

Variabelen	Beschrijving
Datum Kamervraag	De datum van de schriftelijke Kamervraag.
Indienende partij	De politieke partij van het indienende Kamerlid.
Mediabron in Kamervraag	Bevat de Kamervraag één of meerdere mediabronnen?
Naam mediabron	De naam van de mediabron.
Soort medium	Het medium van de mediabron. Krant, online nieuwssite, televisie, radio, magazine, sociale media.
Overige bronnen	Overige bronnen anders dan de media in de Kamervraag. Kamerstukken, overige websites, NGO's, buitenlandse media, wetenschappelijke bronnen, rechtspraak, overheidsorganisaties, rapporten van overheidsbeleid.

Nieuwsberichten

Om de eerste en tweede hypothese te beantwoorden worden naast Kamervragen ook nieuwsberichten verzameld uit dagbladen. De dagbladen die worden meegenomen in de data zijn gekozen op basis van de representativiteit richting de bevolking in het aantal abonnees. Op basis van het nationaal onderzoek multimedia (NOM, z.d.) zijn achtereenvolgens het Algemeen Dagblad, de Telegraaf, de Volkskrant en het NRC de grootste dagbladen en deze worden verder gebruikt in het scriptieonderzoek.

Door middel van de database Nexis Uni kan er worden gezocht naar artikelen uit de Nederlandse landelijke dagbladen. De nieuwsberichten worden via Nexis Uni gezocht uit de vier grootste dagbladen met de zoekterm 'asielzoekers'. In een tweede samengestelde dataset in Excel wordt het aantal nieuwsberichten vervolgens per dagblad voor elk jaar in de onderzoeksperiode 2013 tot en met september 2023 verzameld.

Asielinstroom

Bovendien is er voor de eerste en tweede hypothese de asielinstroom per jaar verzameld om een vergelijking te kunnen maken tussen het aantal nieuwsberichten over asielzoekers van de

dagbladen, het aantal schriftelijke Kamervragen over asielzoekers en de asielinstroom. De asielinstroom per jaar wordt verzameld in de tweede samengestelde database vanuit de cijfers van het CBS (2023). Onder de asielinstroom per jaar vallen het aantal eerste asielverzoeken en het aantal nareizigers (CBS, 2023).

Overige bronnen

Om de derde hypothese te onderzoeken worden overige bronnen verzameld die gebruikt zijn in schriftelijke Kamervragen over asielzoekers. Alle bronnen anders dan mediabronnen worden gecodeerd als overige bronnen en deze zijn verzameld uit de schriftelijke Kamervragen (tabel 1). Deze overige bronnen uit de Kamervragen zijn in de eerste samengestelde dataset in een aparte kolom eerst los genoteerd. Nadat de 708 Kamervragen zijn gecodeerd volgens tabel 1 zijn de genoteerde overige bronnen verder gecodeerd naar samenvattende termen. Als een Kamervraag bijvoorbeeld Amnesty International als overige bron gebruikte werd deze bron gecodeerd in de kolom overige bronnen als NGO. Een NGO is een organisatie die niet onder de overheid valt en een maatschappelijk probleem wilt helpen oplossen (KVK, 2023).

Partijtype

Om de vierde hypothese te beantwoorden worden de verschillende politieke partijen die tussen 2013 en 2023 actief waren verzameld door de eerder beschreven codering van de schriftelijke Kamervragen uit tabel 1.

Zodra er Tweede Kamerverkiezingen zijn geweest gaan politieke partijen bekijken met welke partijen een coalitie voor de komende vier jaar kan worden gevormd (Bruj, 2023). De politieke partijen die een coalitie vormen zitten in het kabinet (Bruj, 2023). In de onderzoeksperiode 2013 tot en met september 2023 zijn er drie kabinetten geweest. In tabel 2 worden de partijen weergegeven die in de onderzoeksperiode tot de coalitie hoorden. De overige partijen die in een kabinetsperiode niet tot de coalitie behoorden werden toegerekend als oppositie (Ministerie van Algemene Zaken, 2023). In de analyse zijn ook politieke partijen aanwezig die in de onderzoeksperiode zowel in de coalitie als in de oppositie hebben gezeten. Dat waren PvdA, D66, CDA en ChristenUnie.

Tabel 2. Coalitiepartijen in de periode 2013 tot het heden

Periode	Kabinet	Coalitie
1-1-2013 – 26-10-2017	Rutte II	VVD, PvdA
26-10-2017 – 10-1-2022	Rutte III	VVD, CDA, D66, ChristenUnie
10-1-2022 - heden	Rutte IV	VVD, D66, CDA, ChristenUnie

3.4 Analysemethodes

De data is dus verzameld in twee samengestelde datasets in Excel. De eerste dataset omvat de coderingen uit tabel 1 van de schriftelijke Kamervragen om deze Kamervragen te ontleden. De data uit deze eerste dataset wordt gebruikt om alle hypothesen te beoordelen. De tweede dataset is samengesteld met het aantal nieuwsberichten, asielinstream en aantal schriftelijke Kamervragen per jaar. Deze tweede dataset dient om hypothesen 1 en 2 verder te kunnen beantwoorden.

Om een analyse te maken van de eerste twee hypothesen wordt een trendanalyse gemaakt. Door middel van een grafiek met de aantallen nieuwsberichten uit de vier dagbladen, de schriftelijke Kamervragen en de asielinstream kan er een trendanalyse gemaakt worden per jaar in de onderzoeksperiode 2013 tot en met 2023.

Daarnaast wordt er voor een verdere analyse van de tweede hypothese gebruik gemaakt van een grafiek die schriftelijke Kamervragen met een mediabron in percentage uitzet met het aantal nieuwsberichten. Uit de eerste dataset van Kamervragen wordt een draaitabel gemaakt van Kamervragen die tenminste één mediabron bevatten tussen 2013 en 2023. Om een analyse te maken wordt er een figuur gemaakt uit de draaitabel, waarin er per jaar wordt uitgezet hoeveel procent van de Kamervragen een mediabron bevatten of niet. Dit is tevens uitgezet met de som van het aantal nieuwsberichten van de vier dagbladen die afgeleid is van de tweede samengestelde dataset.

Voor de analyse van de derde hypothese over overige bronnen wordt ook een draaitabel gemaakt op basis van de dataset van Kamervragen, waarmee een figuur wordt gemaakt. De verschillende coderingen van de overige bronnen zijn in percentage van het totaal aan overige bronnen uitgezet in een figuur.

Ten slotte is er voor de analyse van de vierde hypothese over type politieke partij ook gebruik gemaakt van de dataset van Kamervragen, waarin de indienende politieke partijen zijn verzameld. Er wordt een tabel gemaakt waarin voor elke politieke partij is weergegeven hoeveel schriftelijke Kamervragen met een mediabron gesteld zijn en hoe zich dit verhoudt tot het aantal Kamerzetels.

3.5 Betrouwbaarheid en validiteit

Om ervoor te zorgen dat de dataverzameling uit Kamervragen en nieuwsberichten betrouwbaar zijn wordt er gebruikt gemaakt van één specifieke zoekterm ‘asielzoekers’ in de gebruikte databases van TweedeKamer.nl voor Kamervragen en Nexis Uni voor nieuwsberichten. Daarnaast zijn de Kamervragen allemaal gecodeerd op basis van een vooraf gestelde richtlijn in tabel 1 om de nauwkeurigheid ten goede te komen. Bovendien komen de verzamelde data van betrouwbare bronnen waarbij de Kamervragen dus komen van de website van de Tweede Kamer. De nieuwsberichten komen daarbij uit de vier grootste dagbladen van Nederland en de asielcijfers zijn van het CBS.

Daarnaast wordt de interne validiteit in dit onderzoek versterkt door de variabelen die voorkomen in de hypothesen te operationaliseren, bijvoorbeeld in tabel 1 voor de codering van Kamervragen. Verder wordt er met dit scriptieonderzoek de invloed van mediatisering in de vorm van media-aandacht onderzocht op de politieke verantwoording in de vorm van schriftelijke Kamervragen. Dit scriptieonderzoek is gespecificeerd op asielzoekers, waarbij mogelijk de externe validiteit niet in een grote mate aanwezig is. Het is dan onzeker of de resultaten van mediatisering op Kamervragen over asielzoekers kunnen worden gegeneraliseerd naar mediatisering op Kamervragen in het algemeen, die alle onderwerpen betreffen. Echter, de longitudinale onderzoeksperiode tussen 2013 en 2023 verhoogt de externe validiteit, omdat er in deze periode een breder perspectief kan worden weergegeven op de ontwikkelingen van de asielcijfers en de media-invloed op Kamervragen.

4. Resultaten

In het resultatenhoofdstuk worden de vier hypothesen onderzocht die samen uiteindelijk antwoord zullen geven op de hoofdvraag.

4.1 Analyse

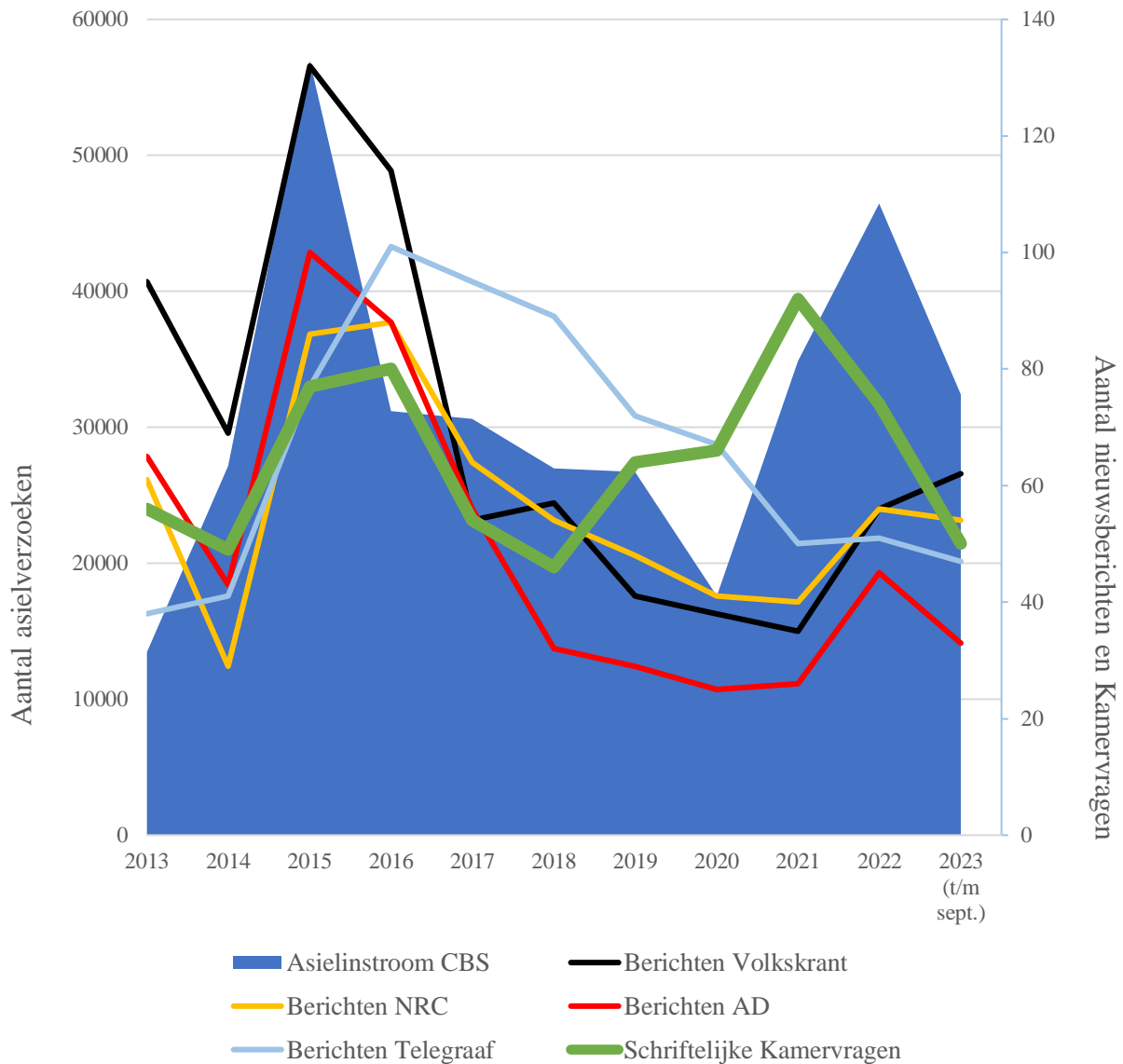
Hypothese 1: Asielverzoeken en media-aandacht

Op basis van de gebruikte literatuur is de verwachting dat het aantal nieuwsartikelen uit de media over asielzoekers hoger is als het aantal asielverzoeken stijgende is. In figuur 2 zijn het aantal asielverzoeken per jaar uitgezet met de berichtgevingen over asielzoekers uit de vier grootste Nederlandse dagbladen en Kamervragen uit de Tweede Kamer. De zoekterm ‘asielzoeker’ is gebruikt om de nieuwsberichten en Kamervragen te verzamelen. In de onderzoeksperiode van 1 januari 2013 tot en met 30 september 2023 zijn er 708 schriftelijke Kamervragen over asielzoekers in de Tweede Kamer gesteld. Gedurende deze periode publiceerde de Volkskrant 753 nieuwsberichten over asielzoekers, De Telegraaf 728, NRC 621 en het AD 542.

In tienjarige onderzoeksperiode zijn er twee relatief grote piekmomenten geweest in het aantal asielverzoeken. De eerste en grootste piek is in 2015 met ruim 43.000 asielverzoeken (figuur 2). Tussen 2013 en 2015 zochten veel Syriërs veiligheid door de burgeroorlog en chaos in hun thuisland en een deel van hen zocht veiligheid in Nederland (VluchtelingenWerk Nederland, 2023). In 2015 zijn 43% van alle asielverzoeken afkomstig uit Syrië (VluchtelingenWerk Nederland, 2023).

Vervolgens nemen het aantal asielverzoeken in 2016 relatief sterk af met zo’n 20.000 verzoeken in de jaren die volgden (VluchtelingenWerk Nederland, 2023). Het coronajaar 2020 vormt een laagtepunt door wereldwijde reisbeperkingen vanwege de pandemie (VluchtelingenWerk Nederland, 2023). Dan volgt in 2022 de tweede asielpiek met ruim 46.000 asielverzoeken (figuur 2). Een derde hiervan komt uit Syrië, maar het aantal Oekraïense vluchtelingen die in de Nederlandse asielzoekerscentra worden opgevangen is opvallend genoeg relatief klein met 1075 Oekraïners (VluchtelingenWerk Nederland, 2023).

Figuur 2. Asielverzoeken per jaar uitgezet met nieuwsberichten uit de vier grootste dagbladen en schriftelijke Kamervragen met de zoekterm 'asielzoeker'

Noot. De asielinstroom is aangepast overgenomen uit *statline asielzoekers en nareizigers* door het CBS (2023). Het aantal nieuwsberichten en Kamervragen met de zoekterm 'asielzoeker' zijn respectievelijk verzameld via database NexisUni en tweedekamer.nl.

Uit figuur 2 is waar te nemen dat in de periode tussen 2013 en 2023 het aantal nieuwsberichten met de zoekterm 'asielzoeker' uit de vier grootste dagbladen over het algemeen meebeweegt wanneer de asielinstroom stijgt of daalt. In de periode 2013 tot 2015 is in figuur 2 te zien dat de asielinstroom eerst ligt stijgt en vanaf 2014 een toenemende stijging

doormaakt tot het hoogtepunt in 2015. De nieuwsberichten uit de vier dagbladen nemen vanaf de toenemende asielinstroom in 2014 ook toe tot het hoogtepunt in 2015 bereikt is (figuur 2).

De Volkskrant valt van de vier Nederlandse dagbladen in deze periode het meeste op met het hoogste aantal berichten over asielzoekers, gevolgd door AD en NRC (figuur 2). De Telegraaf daarentegen reageert relatief vertraagd op de piek van de asielinstroom in 2015. Het aantal nieuwsberichten van De Telegraaf neemt vertraagd toe en bereikt zijn eigen hoogtepunt in 2016, terwijl de andere drie dagbladen haar hoogtepunten beleefden rondom de asielpiek in 2015 (figuur 2).

Na de relatief hoge asielinstroom in 2015 volgen er jaren waarbij de asielinstroom elk jaar afneemt tot bijna 17600 asielverzoeken in 2020 (figuur 2). Het aantal nieuwsberichten neemt daarbij in dezelfde periode een dalende trend aan, terwijl De Telegraaf de koppositie overneemt van de Volkskrant als dagblad met het meeste aantal nieuwsberichten over asielzoekers (figuur 2).

Na de ‘coronadip’ in 2020 steeg het aantal asielverzoeken in 2021 tot het tweede hoogtepunt in 2022. Wat opvalt in het tweede hoogtepunt van de asielinstroom in de onderzoeksperiode is dat het aantal nieuwsberichten niet zo hoog zijn geweest als in het eerste hoogtepunt in de asielinstroom. Daarnaast is er een stijging van nieuwsberichten in figuur 2 waar te nemen tussen 2021 en 2022, maar deze stijging is relatief laag en verschilt bijvoorbeeld niet veel van het aantal nieuwsberichten uit het jaar 2017 waarin de asielinstroom relatief laag ligt.

Kortom, er is waar te nemen dat het aantal nieuwsberichten over asielzoekers meebeweegt met de asielinstroom. Wanneer de asielinstroom hoog lag in 2015 en 2022 nam het aantal nieuwsberichten over asielzoekers ook toe, maar in 2022 was deze relatie in mindere mate zichtbaar. Wanneer de tweede asielpiek in de onderzoeksperiode in 2022 plaatsvond reageerden het aantal nieuwsberichten met een lichte stijging, maar deze stijging was minder groot dan in de eerste asielpiek in 2015. Op basis van de gehele onderzoeksperiode kan de eerste hypothese worden aangenomen, waarbij een toenemende asielinstroom leidt tot meer berichtgevingen over asielzoekers in de media.

Hypothese 2: Media-aandacht en Kamervragen

Om de tweede hypothese te beantwoorden, waarbij verwacht wordt dat verhoogde media-aandacht over asielzoekers zal leiden tot een verhoogde aandacht voor asielzoekers in

Kamervragen, wordt er gekeken naar het aantal nieuwsberichten en de schriftelijke Kamervragen. De media-aandacht uit de vier grootste dagbladen van Nederland over asielzoekers is in figuur 2 naast de asielinstroom ook uitgezet met het aantal schriftelijke Kamervragen over asielzoekers. De schriftelijke Kamervragen over asielzoekers zijn in figuur 2 weergegeven met de groene lijn.

Allereerst kan er uit figuur 2 worden waargenomen dat het aantal schriftelijke Kamervragen over asielzoekers tussen 2013 en 2019 meebeweegt met de asielinstroom, net zoals de nieuwsberichten. Als vanaf 2014 de asielinstroom stijgt tot het hoogtepunt in 2015 is er in de figuur te zien dat naast het aantal nieuwsberichten ook de schriftelijke Kamervragen een stijging doormaken. Het aantal nieuwsberichten stijgen in deze periode gemiddeld sneller dan de gestelde Kamervragen. Na het hoogtepunt van de asielverzoeken in 2015 vlakken de aantallen schriftelijke Kamervragen en nieuwsberichten af tot 2018.

Dan volgt de periode tussen 2018 en september 2023, waarbij de relatie tussen schriftelijke Kamervragen en nieuwsberichten minder duidelijk wordt. In 2018 en 2019 vindt er een lichte stijging in het aantal asielverzoeken plaats. Gepaard met deze stijging gaan ook het aantal gestelde schriftelijke Kamervragen, terwijl de nieuwsberichten uit de vier dagbladen opvallend genoeg een dalende trend tot 2021 aannamen (figuur 2). Daarbij is het opvallend dat het aantal Kamervragen over asielzoekers nog voor de piek van asielverzoeken in 2022 een stijging doormaakte, terwijl de nieuwsberichten niet direct meestegen met de Kamervragen (figuur 2). Sterker nog, op het moment dat de asielpiek in 2022 bereikt is nam het aantal Kamervragen over asielzoekers af, terwijl het aantal Kamervragen na de piek in 2015 niet meteen daalde.

Om de tweede hypothese verder te onderzoeken is figuur 3 samengesteld, waarbij de 708 schriftelijke Kamervragen zijn uitgezet met de som van het aantal nieuwsberichten uit de vier dagbladen (Volkskrant, NRC, AD, Telegraaf). De Kamervragen worden via een percentage weergegeven of deze wel of niet een mediabron bevatten en de nieuwsberichten worden via een lijn weergegeven voor elk jaar. In de onderzoeksperiode van 2013 tot en met september 2023 bevatten gemiddeld 68% van de schriftelijke Kamervragen één of meerdere mediabronnen. Dat zijn bijna 7 op de 10 schriftelijke Kamervragen. Dit resultaat komt redelijk overeen met wat eerdere onderzoeken aantoonde over media-invloed op Kamervragen in het algemeen. Zo stelden Van Aelst en Vliegthart (2014) media-invloed vast bij 8 op de 10 Kamervragen en Van Aelst et al. (2015) vonden dat zelfs bij 9 op de 10 Kamervragen.

Figuur 3. Schriftelijke Kamervragen met een mediabron (percentages op linker as) en nieuwsberichten (aantallen op rechter as) tussen 2013-2023

Aan het begin in 2013 zijn slechts 43% van de Kamervragen over asielzoekers gesteld met een mediabron (figuur 3). Er worden echter Kamervragen met een mediabron gebruikt vanaf het moment dat het aantal nieuwsberichten vanaf 2014 stijgt tot het hoogtepunt in 2015 (figuur 3). Van Aelst et al. (2015) toonden in hun onderzoek daarbij aan dat continuïteit in nieuwsberichten over een bepaald onderwerp van belang is bij het stellen van Kamervragen. Wanneer er voor een onderwerp al relatief meer media-aandacht bestaat is het handiger om als Kamerlid daar vragen over te stellen om aandacht te creëren als politicus (Van Aelst et al., 2015). Op het moment dat er meer nieuwsberichten over asielzoekers gepubliceerd worden van 2014 tot en met 2015 stijgt het aantal schriftelijke Kamervragen over asielzoekers ook (figuur

3). Dit komt ook overeen met de resultaten van Van Santen et al. (2015), waarbij de hoeveelheid media-aandacht voor een onderwerp een van de belangrijkste factoren zijn voor het bepalen van de nieuwswaardigheid van het onderwerp.

Het aantal nieuwsberichten van de vier grootste dagbladen neemt vanaf 2015 echter een dalende trend aan tot 2022, terwijl het aantal Kamervragen dat één of meerdere mediabronnen bevatten in die periode niet lager ligt dan 65%. Hier is de verwachting in de hypothese, waarbij verhoogde media-aandacht over asielzoekers zou kunnen leiden tot meer Kamervragen met mediabronnen over asielzoekers, minder helder waar te nemen.

Vervolgens neemt het aantal nieuwsberichten licht toe van 151 in 2021 tot 208 nieuwsberichten in 2022. Het opvallende is dat het aandeel Kamervragen die een mediabron bevatten vanaf 2020 een dalende trend aanneemt tot het einde van de onderzoeksperiode in september 2023. Deze bevinding staat haaks op de hypothese, want het aantal Kamervragen met een mediabron daalt na 2020, terwijl de media-aandacht dus hoger wordt.

Samengevat blijkt uit de analyse van figuur 3 dat het aantal Kamervragen toenam naarmate de nieuwsberichten tussen 2013 en 2018 ook toenamen. Het aantal Kamervragen steeg echter vanaf 2018 tot 2021, terwijl het aantal nieuwsberichten achterbleef. Verder blijkt uit de analyse van figuur 3 dat het aandeel Kamervragen die één of meerdere mediabronnen bevatten niet in zijn geheel kan worden verklaard door het aantal nieuwsberichten per jaar. De tweede hypothese, waarbij verhoogde media-aandacht zou leiden tot een verhoogde aandacht voor asielzoekers in Kamervragen, kan niet in de gehele onderzoeksperiode worden bewezen en dus wordt deze hypothese niet aangenomen.

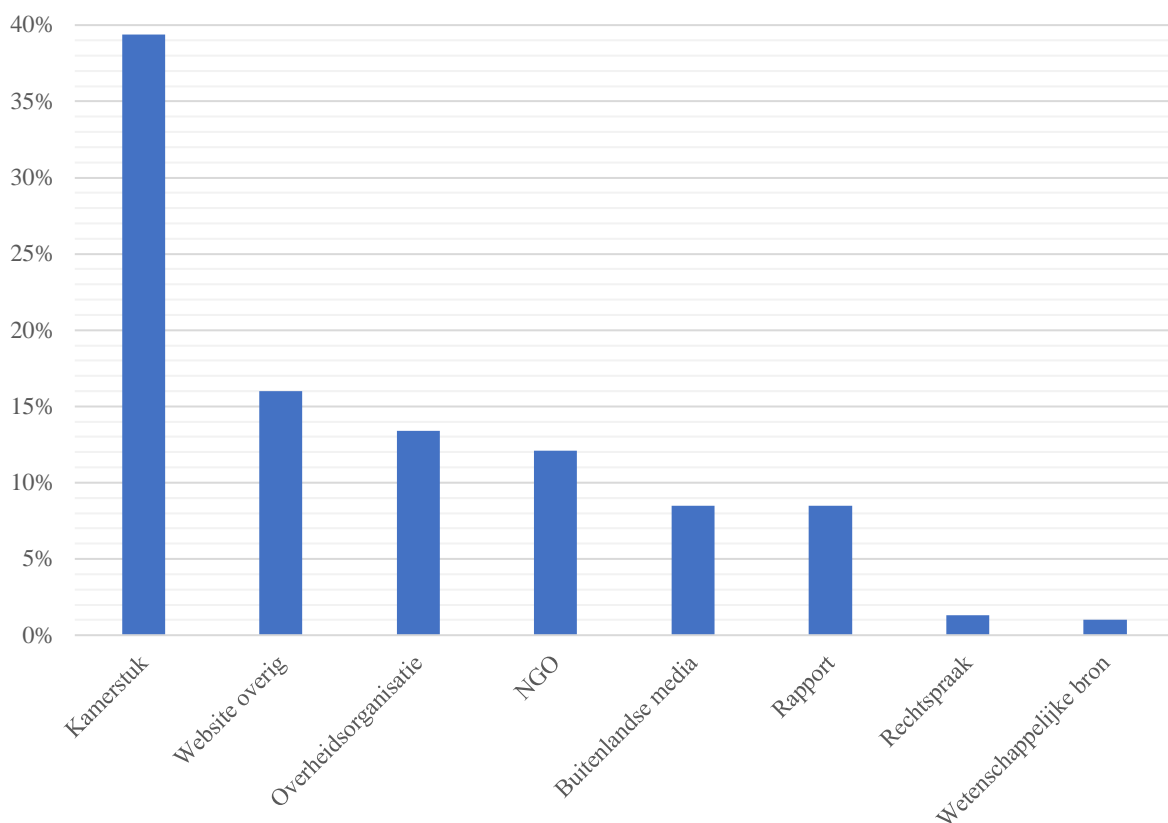
Hypothese 3: Overige bronnen en Kamervragen

Op basis van de literatuur wordt er in de derde hypothese verwacht dat andere bronnen dan de media ook van invloed zijn op het stellen van Kamervragen. Naast het resultaat bij de analyse van de tweede hypothese, waarbij Kamerleden tenminste één mediabron gebruiken bij bijna 7 op de 10 Kamervragen over asielzoekers, valt uit figuur 4 af te leiden dat er ook andere bronnen naast de media gebruikt zijn.

In figuur 4 is te zien dat de grootste overige bron met 39,4% 'Kamerstukken' zijn geweest. Dat betekent dat in 39,4% van de schriftelijke Kamervragen over asielzoekers tussen 2013 en 2023 een Kamerstuk als bron bevatte. Een Kamerstuk is een verzamelnaam voor alle

gepubliceerde stukken uit de Eerste en Tweede Kamer, waar onder meer Kamervragen, moties, brieven van de regering en wetsvoorstellen onder vallen (Eerste Kamer der Staten-Generaal, z.d.). Bovendien kwamen Van Aelst et al. (2015, p. 446) ook met een soort gelijk resultaat waarbij 39% van de onderzochte Kamervragen de politiek als bron bevatten.

Figuur 4. Overige bronnen anders dan de media in schriftelijke Kamervragen tussen 2013-2023

De tweede grootste groep van overige bronnen zijn overige websites geweest bij 16% van de Kamervragen (figuur 4). Overige websites zijn gecodeerd als websites die geen landelijke online nieuwssite zijn. Websites van opiniebladen, politieke partijen en lokale nieuwssites zijn hier voorbeelden van.

De derde meest gebruikte overige bron vormen overheidsorganisaties in 13,4% van de Kamervragen (figuur 4). In deze gevallen werd er bijvoorbeeld verwezen naar websites van de rijksoverheid of naar uitvoeringsorganisaties als het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA).

De vierde gebruikte overige bron zijn niet-gouvernementele organisaties (NGO's) geweest bij 12,1% van de Kamervragen (figuur 4). Amnesty International en VluchtelingenWerk werden hier bijvoorbeeld genoemd.

Verder zijn in 8,5% van de Kamervragen over asielzoekers buitenlandse mediabronnen gebruikt (figuur 4), zoals The Guardian en de BBC uit het Verenigd-Koninkrijk en Al Jazeera uit Qatar. Ook zijn rapporten in 8,5% van de Kamervragen over asielzoekers gebruikt als bron. Dat zijn bijvoorbeeld rapporten geweest van de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) of evaluatierapporten. Ten slotte worden rechterlijke uitspraken met 1,3% en wetenschappelijke onderzoeken met 1% het minst gebruikt in schriftelijke Kamervragen over asielzoekers (figuur 4).

De derde hypothese richtte zich op de invloed van andere bronnen dan de media op het stellen van Kamervragen en de resultaten tonen een bevestiging van deze hypothese. Hoewel de analyse van de tweede hypothese aantoonde dat Kamerleden bij bijna 7 op de 10 Kamervragen ten minste één mediabron raadplegen, bleek uit figuur 4 dat er ook andere bronnen werden gebruikt. Kamerstukken zijn hierbij verreweg de meest gebruikte overige bron naast de mediabronnen in schriftelijke Kamervragen gedurende de onderzoeksperiode.

Hypothese 4: Type partij, media-aandacht en Kamervragen

Om de hypothese te beoordelen, waarbij verwacht wordt dat oppositiepartijen meer gebruik maken van mediabronnen in Kamervragen over asielzoekers dan coalitiepartijen, wordt gebruik gemaakt van de gegevens uit tabel 3. De politieke partijen zijn in tabel 3 gerangschikt op basis van het aantal Kamervragen met een mediabron die gingen over asielzoekers. Om een betere vergelijking te maken tussen de partijen staat in de vierde kolom een verhouding weergegeven van het aantal Kamervragen per politieke partij met het gemiddelde aantal zetels van die partij tussen 2013 en 2023.

Uit tabel 3 blijkt dat oppositiepartijen over het algemeen meer Kamervragen met tenminste één mediabron gebruiken dan coalitiepartijen. Partijen die volledig of grotendeels in de oppositie deelnamen in de onderzoeksperiode hebben een relatief hoger verhoudingsgetal tussen Kamervragen en -Zetels dan coalitiepartijen. De PVV stelde de meeste vragen en heeft een relatief hoog verhoudingsgetal met 6,1 gestelde Kamervragen per Kamerzetel over asielzoekers. Verder stellen de SP en GroenLinks met respectievelijk 4 Kamervragen per -

Zetel en 3,4 Kamervragen per -Zetel ook relatief meer Kamervragen met een mediabron (tabel 3).

Tabel 3. Schriftelijke Kamervragen met tenminste één mediabron over asielzoekers naar politieke partij tussen 2013-2023

Indienende partij	Aantal	Percentage	Gemiddelde verhouding Kamervragen per -Zetel in 2013-2023
PVV	104	21,6%	6,1
PvdA	53	11,0%	2,8
SP	52	10,8%	4,0
D66	48	10,0%	2,7
VVD	42	8,7%	1,2
Groep Bontes-Van Klaveren (afgescheiden van PVV)	35	7,3%	17,5
CDA	34	7,1%	2,1
GroenLinks	31	6,4%	3,4
CU	24	5,0%	4,8
Van Haga	18	3,7%	18,0
DENK / Groep Kuzu-Öztürk	9	1,9%	3,0
JA21	8	1,7%	2,7
SGP	8	1,7%	2,7
BIJ1	7	1,5%	7,0
Volt	3	0,6%	1,0
BBB	2	0,4%	2,0
FvD	2	0,4%	0,4
Omtzigt	1	0,2%	1,0
Totaal	481	100%	

Noot. De gemiddelde verhouding Kamervragen per zetel in 2013-2023 is berekend op basis van het gemiddelde aantal Kamerzetels gedurende deze periode van drie kabinetsperiodes. De zetelverdeling door de jaren heen is geraadpleegd uit (Kiesraad, z.d.).

Daarbij toonden Vliegenthart en Walgrave (2011, pp. 1050-1054) ook aan dat oppositiepartijen in België en Denemarken meer de massa media gebruiken voor hun Kamervragen richting het kabinet dan de coalitiepartijen. De media wordt als inspiratiebron gebruikt om bij bepaalde problemen de overheid aan te vallen volgens Vliegenthart en Walgrave (2011, pp. 1053-1054).

Oppositiepartijen reageren echter alleen op de media-aandacht van een bepaald probleem als een oppositiepartij 'eigenaar' is van het onderwerp van dat probleem, onderzochten Green-Pedersen en Stubager (2010). De invloed van media-aandacht op Kamervragen is volgens Green-Pedersen en Stubager (2010) beperkt tot de strategische belangen van de politieke partij in de concurrentie met andere partijen over het probleem. Zo staat in tabel 3 de Partij voor de Dieren er niet tussen met geen enkele Kamervraag over asielzoekers, omdat deze partij asielzoekers als onderwerp niet hoog in het vaandel heeft staan. Daarentegen lijkt de PVV meer eigenaar te zijn van het onderwerp asielzoekers, waarbij de partij met 104 schriftelijke Kamervragen veruit de meeste Kamervragen heeft gesteld (tabel 3).

De kleinere oppositiefracties Groep Bontes-Van Klaveren en Van Haga hebben elk een hoog verhoudingsgetal van respectievelijk 17,5 en 18,0 (tabel 3). De Groep Bontes Van Klaveren bestond uit 2 Kamerleden, waardoor de verhouding Kamervragen per Kamerzetel met 35 Kamervragen al snel hoog uitkomt. Kamerlid Van Haga vormde grotendeels alleen zijn Groep Van Haga waardoor zijn verhoudingsgetal ook hoog uit komt. Deze groepen vormen dan ook de uitersten van tabel 3.

De partijen die volledig of grotendeels in de coalitie deelnamen stellen over het algemeen minder Kamervragen per Kamerzetel dan de oppositiepartijen. Zo stelt de VVD van alle partijen die in een coalitie hebben gezeten het minst met 1,2 Kamervragen over asielzoekers per Kamerzetel (tabel 3). Politieke partijen die gedeeltelijk deel hadden genomen van de coalitie tussen 2013 en 2023, zoals PvdA, D66 en CDA, stellen relatief minder Kamervragen per Kamerzetel dan partijen die in de volledige onderzoeksperiode in de oppositie zaten. De PvdA, D66 en CDA scoren allen tussen de twee en drie Kamervragen per Kamerzetel, terwijl dat bij de genoemde oppositiepartijen PVV, SP en GroenLinks hoger ligt (tabel 3). De ChristenUnie vormt echter met 4,8 Kamervragen over asielzoekers per Kamerzetel de uitzondering als partij die grotendeels in de coalitie heeft gezeten (tabel 3).

Kortom, de resultaten uit tabel 3 tonen aan dat over het algemeen de oppositiepartijen meer Kamervragen met tenminste één mediabron over asielzoekers stellen per Kamerzetel dan coalitiepartijen. Daarmee kan de vierde hypothese aangenomen worden.

5. Conclusie en Discussie

In dit scriptieonderzoek stond de volgende onderzoeksvraag centraal: ‘In hoeverre heeft Nederlandse media-aandacht over asielzoekers tussen 2013 en 2023 invloed op de politieke verantwoording van het kabinet aan de Tweede Kamer met betrekking op het asielbeleid?’. Er waren vier deelvragen en bijbehorende hypothesen opgesteld om deze onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden. Gebaseerd op de analyses van de vier hypothesen kan er worden vastgesteld dat de Nederlandse media-aandacht over asielzoekers zeker invloed heeft gehad op de politieke verantwoording van het kabinet aan de Tweede Kamer in de vorm van schriftelijke Kamervragen over asielzoekers.

De eerste hypothese is aangenomen waarbij een toenemende asielinstream samenloopt met meer berichtgevingen over asielzoekers in de media. Hoewel de relatie tussen een grotere asielinstream en nieuwsberichten over asielzoekers minder helder was in de tweede piek in 2022, was deze relatie vooral tijdens de eerste asielpiek in 2015 duidelijk zichtbaar.

Wanneer er verhoogde media-aandacht was voor asielzoekers is er echter niet altijd aangetoond dat deze verhoogde media-aandacht leidde tot meer Kamervragen over asielzoekers. De tweede hypothese kon niet over de gehele onderzoeksperiode worden aangenomen. In de periode van 2013 tot 2017 leidde verhoogde media-aandacht over asielzoekers tot meer Kamervragen en was dat goed waar te nemen, maar vanaf 2018 was deze relatie niet goed waar te nemen.

Hoewel er uit de analyses van de eerste twee hypothesen bleek dat bijna 7 op de 10 Kamervragen minstens één mediabron bevatten bleek ook dat er andere bronnen van invloed zijn geweest op Kamervragen die gaan over asielzoekers. De derde hypothese is dan ook aangenomen, waarbij er naast mediabronnen ook andere bronnen van invloed zijn op schriftelijke Kamervragen. Kamerstukken zijn van alle overige bronnen met bijna 40% de meest gebruikte overige bron bij schriftelijke Kamervragen.

Verder tonen de resultaten aan dat oppositiepartijen over het algemeen meer Kamervragen met een mediabron stellen over asielzoekers dan coalitiepartijen. Ook de verhouding tussen het aantal Kamervragen over asielzoekers per Kamerzetel ligt bij de partijen in de oppositie vaker hoger dan bij de coalitiepartijen. De vierde en laatste hypothese is daarom aangenomen.

Voor de gehele onderzoeksperiode tussen 2013 en 2023 kon de tweede hypothese over media-aandacht en Kamervragen niet worden aangenomen, terwijl eerdere onderzoeken van Van

Aelst en Vliegenthart (2013), Van Aelst et al. (2015) en Van Santen et al. (2015) een positieve relatie tussen media-aandacht en Kamervragen aantonen. Tussen 2018 en 2021 steeg het aantal schriftelijke Kamervragen over asielzoekers, terwijl het aantal nieuwsberichten niet meestegen. Er zijn dan andere factoren van invloed geweest op de stijging van het aantal Kamervragen in die periode die hier niet onderzocht zijn.

Een mogelijke beperking van dit scriptieonderzoek is dat er over de tweede asielpiek in 2022 weinig wetenschappelijke literatuur is gebruikt. Over deze periode waren er minder onderzoeken beschikbaar dan bij de eerste asielpiek rond 2015 om de analyse rondom de tweede asielpiek in 2022 te versterken. Over de asielpiek rond 2015 laat het onderzoek van Greussing en Boomgaarden (2017, pp 1756-1762) ook een stijging van het aantal nieuwsberichten over asielzoekers zien in Oostenrijk. Ook Heidenreich et al. (2019) laten een stijging van het aantal nieuwsberichten zien in hun vergelijkende studie tussen Duitsland, Zweden, Spanje en het Verenigd-Koninkrijk rond de grote asielpiek in 2015.

Een andere beperking is dat er voor de onafhankelijke variabele media-aandacht alleen de vier grootste dagbladen zijn meegenomen, terwijl bijvoorbeeld nieuwswebsites en journalistieke televisieprogramma's niet zijn onderzocht. Voor toekomstig onderzoek zou een bredere betekenis van media-aandacht dan ook van belang kunnen zijn om de invloed van de media verder te onderzoeken op de politiek. Naast de kranten kunnen televisieprogramma's ook worden onderzocht, zoals het NOS-journaal en talkshows, om de media-invloed op de politieke verantwoording beter te kunnen duiden.

Ten slotte zou het interessant zijn om verder onderzoek te doen naar de overige gespeelde factoren op de schriftelijke Kamervragen tussen 2018 en 2022 naast de media-invloed op Kamervragen, aangezien de tweede hypothese in deze periode niet aangenomen kon worden. Andere factoren zoals een veranderende publieke opinie of internationale gebeurtenissen kunnen een rol hebben gespeeld op de toename van de schriftelijke Kamervragen tussen 2018 en 2022, terwijl het aantal mediaberichten in deze periode een kleinere rol speelde.

Literatuurlijst

- Boin, A., & Hart, P. ' (2017). The crisis approach. In *Springer eBooks* (pp. 23–38).
https://doi.org/10.1007/978-3-319-63254-4_2
- Bonafont, L., & Baumgartner, F. R. (2013). Newspaper attention and policy activities in Spain. *Journal of Public Policy*, 33(1), 65–88.
<https://doi.org/10.1017/s0143814x12000219>
- Bovens, M. (2007). Analysing and Assessing Accountability: a Conceptual framework. *European Law Journal*, 13(4), 447–468. <https://doi.org/10.1111/j.1468-0386.2007.00378.x>
- Bruj. (2023, 17 april). *Wat is de Tweede Kamer?* Tweede Kamer der Staten-Generaal.
<https://www.tweedekamer.nl/zo-werkt-de-kamer/de-tweede-kamer/wat-de-tweede-kamer>
- CBS. (2023, 27 oktober). *CBS Statline asielverzoeken en nareizigers*.
<https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/83102NED/table>
- Djerf-Pierre, M., Ekström, M., & Johansson, B. (2013). Policy failure or moral scandal? Political accountability, journalism and new public management. *Media, Culture & Society*, 35(8), 960–976. <https://doi.org/10.1177/0163443713501932>
- Green-Pedersen, C., & Stubager, R. (2010). The political conditionality of mass media influence: When do parties follow mass media attention? *British Journal of Political Science*, 40(3), 663–677. <https://doi.org/10.1017/s0007123410000037>
- Greussing, E., & Boomgaarden, H. G. (2017). Shifting the Refugee Narrative? An Automated frame analysis of Europe's 2015 refugee crisis. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 43(11), 1749–1774. <https://doi.org/10.1080/1369183x.2017.1282813>

- Handelingen II, nr. 75. (2023, 18 april). *Plenaire verslagen*. Tweede Kamer der Staten-Generaal. https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/plenaire_verslagen/detail/2022-2023/75
- Heidenreich, T., Lind, F., Eberl, J., & Boomgaarden, H. G. (2019). Media Framing Dynamics of the ‘European Refugee Crisis’: A Comparative topic modelling approach. *Journal of Refugee Studies*, 32(Special_Issue_1), i172–i182. <https://doi.org/10.1093/jrs/fez025>
- Hjarvard, S. (2008). The mediatization of society. *Nordicom Review*, 29(2), 102–131. <https://doi.org/10.1515/nor-2017-0181>
- Hoadley, S., Almond, G. A., & Powell, G. B. (1969). Comparative Politics: a Developmental approach. *American Political Science Review*, 63(2), 536. <https://doi.org/10.2307/1954710>
- Jacobs, S., & Schillemans, T. (2016). Media and Public Accountability: Typology and Exploration. *Policy and Politics*, 44(1), 23–40. <https://doi.org/10.1332/030557315x14431855320366>
- Kamerstukken II, 2023Z02793. (2023, 4 juli). *Kamervraag - Het gebrek aan opvangplekken*. 2023Z02793 - Tweede Kamer | Open Kamer. <https://www.openkamer.org/kamervraag/2023Z02793/>
- Kiesraad. (z.d.). *Kiesraad - verkiezingsuitslagen*. Geraadpleegd op 18 november 2023, van <https://verkiezingsuitslagen.nl/>
- Kuiper, M., & Van Der Poel, R. (2023, 27 januari). Nederland stevent af op een ‘maatschappelijk ontwrichtende’ asielcrisis. alle mogelijke manieren om die af te wenden, lijken uitgeput. *NRC*. <https://www.nrc.nl/nieuws/2023/01/26/nederland-stevent-af-op-een-maatschappelijk-ontwrichtende-asielcrisis-a4155476>
- KVK. (2023, 1 november). *Wat is een ngo en hoe start u er een?* ondernemersplein.kvk.nl. <https://ondernemersplein.kvk.nl/wat-is-een-ngo-en-hoe-start-u-er-een/>

Lippmann, W. (1922). *Public opinion*. Macmillan.

https://monoskop.org/images/b/bf/Lippman_Walter_Public_Opinion.pdf

Mazzoleni, G., & Schulz, W. (1999). “Mediatization” of politics: a challenge for democracy?

Political Communication, 16(3), 247–261. <https://doi.org/10.1080/105846099198613>

Ministerie van Algemene Zaken. (2023, 13 maart). *Kabinetten sinds 1945*. Regering |

Rijksoverheid.nl. <https://www.rijksoverheid.nl/regering/over-de-regering/kabinetten-sinds-1945>

Mulgan, R. (2003). Holding power to Account: Accountability in modern democracies. In

Palgrave Macmillan Ltd eBooks. <http://ci.nii.ac.jp/ncid/BA64809275>

NOM. (z.d.). *NOM Bereiksonderzoek en oplageregistratie dagbladen magazines en*

vaktijdschriften totaal lezen media. Geraadpleegd op 16 oktober 2023, van

<https://www.nommedia.nl/>

NOS. (2023, 12 april). Komende jaren grote toename aantal asielzoekers verwacht. *NOS*.

<https://nos.nl/artikel/2471187-komende-jaren-grote-toename-aantal-asielzoekers-verwacht>

Schillemans, T. (2010). Message Control : de defensieve mediativering van publieke

organisaties in Australië en Nederland. *Bestuurskunde*, 19(1), 49–59.

<https://dspace.library.uu.nl/handle/1874/203943>

Schillemans, T. (2013). *Mediatization of public services*. [https://doi.org/10.3726/978-3-653-](https://doi.org/10.3726/978-3-653-02561-3)

[02561-3](https://doi.org/10.3726/978-3-653-02561-3)

Tweede Kamer der Staten-Generaal. (2023, 8 juni). *Reglement van Orde van de Tweede*

Kamer der Staten-Generaal. Wetten.nl.

<https://wetten.overheid.nl/jci1.3:c:BWBR0044975&z=2023-06-08&g=2023-06-08>

- Van Aelst, P., Van Santen, R., Melenhorst, L., & Helfer, L. (2015). Van de krant naar de Kamer en terug? *Res publica*, 57(4), 433–455.
<https://doi.org/10.5553/rp/048647002015057004002>
- Van Aelst, P., & Vliegthart, R. (2013). Studying the tango. *Journalism Studies*, 15(4), 392–410. <https://doi.org/10.1080/1461670x.2013.831228>
- Van Santen, R., Helfer, L., & Van Aelst, P. (2013). When Politics Becomes News: an analysis of parliamentary questions and press coverage in three West European countries. *Acta Politica*, 50(1), 45–63. <https://doi.org/10.1057/ap.2013.33>
- Van Thiel, S. (2021). *Bestuurskundig onderzoek: een methodologische inleiding*. Uitgeverij Coutinho.
- Vliegthart, R., & Walgrave, S. (2011). Content matters. *Comparative Political Studies*, 44(8), 1031–1059. <https://doi.org/10.1177/0010414011405168>
- VluchtelingenWerk Nederland. (2023). *Vluchtelingen in getallen 2023*.
<https://www.vluchtelingenwerk.nl/nl/nieuws-en-kennis/cijfers-over-vluchtelingen-nederland-europa-wereldwijd>